

Predkladaná práca prináša pohľad na arktické súostrovia, dnes nesúce oficiálny názov Svalbard, z pohľadu medzinárodného práva. Vzhľadom na to, že Zmluva o Svalbarde, prijatá na pôde Parížskej mierovej konferencie dňa 9. februára 1920, ku ktorej v roku 1930 pristúpila aj Česko-Slovenská republika, vytvorila v systéme medzinárodného práva nevelmi frekventovaný model územného režimu, nebude možné zamerať pozornosť na skúmanú problematiku výlučne pohľadom súčasnosti. Historické súvislosti územia, nepatriaceho pôvodne žiadnemu štátu, vyššie uvedenou zmluvou neskôr zvereného Nórskej kráľovstvu, majú nepatrný vplyv na posudzovanie otázok, spojených s právnym režimom súostrovia ešte aj v súčasnosti. Na pozadí historického vývoja medzinárodného postavenia súostrovia je tak pozornosť práce venovaná celému komplexu problémov, súvislostí a javov, ktoré vytvorený medzinárodnoprávny režim Svalbardu sprevádzajú v súčasnosti, ako aj tým procesom, ktoré sa vo vývoji súostrovia môžu stať prítomnými v budúcnosti.

Celkom na úvod bude nevyhnutné objasniť dôvody, z ktorých práca preferuje staronordický názov súostrovia *Svalbard* pred označením *Špicberg*, ktorý je v našich geografických šírkach snáď rozšírenejší. Hoci vysvetlení je k dispozícii hneď niekoľko, za rozhodujúce možno považovať dve z nich, bez ambície, uvádzať ich v poradí dôležitosti. Voči označeniu súostrovia pojmom *Špicberg* možno namietat jeho nepresnosť predovšetkým z toho hľadiska, že vzniklo len na základe zmnožňujúceho zovšeobecnenia názvu hlavného ostrova, nesúceho názov „*Spitsbergen*“. Rozlohou najväčší a taktiež z pohľadu osídlenia, či celkového významu rozhodujúci ostrov súostrovia nesie uvedené označenie dodnes.¹ Druhým, nemenej významným argumentom, je skutočnosť, že na základe zmluvy z roku 1920 patrí územná zvrchovanosť vo vzťahu k súostroviu Nórsku, ktoré ako územný suverén využilo prijatie Zákona o Svalbarde (Zákon č.11 zo 17. júla 1925 / „*Lov om Svalbard*“) na zmenu oficiálneho označenia súostrovia, ktoré malo dominantný charakter v období rokov 1596-1925. V nórskom jazyku, ako jazyku územného suveréna súostrovia, je od roku 1925 názov *Svalbard* používaný nepretržite. Možno taktiež tvrdiť, že označenie Svalbard sa na úkor názvu Spitsbergen (*Špicberg*) stáva v súčasnosti bežným aj v ďalších jazykoch.² Názov *Spitsbergen* (*Špicberg*) sa následne v zmysle vyššie uvedeného obmedzuje len na označenie hlavného ostrova ostrovnej skupiny.

V tejto práci sa z dôvodu snahy o dosiahnutie názvoslovnej konzekventnosti taktiež prikláňam k označeniu medzinárodnej zmluvy, zakladajúcej medzinárodnoprávny režim súostrovia, ako „*Zmluvy o Svalbarde*“ na úkor „*Zmluvy o Špicbergoch*“. Toto rozhodnutie sa môže javiť ako prekvapujúce

¹ *Oficiálny zoznam geografických miestopisných názvov, vydaný Nórskej polárnym inštitútom, uvádza pre hlavný ostrov súostrovia taktiež alternatívu Vest-Spitsbergen („Západný Špicberg“). Tento názov je obsiahnutý tak v čl.1 Zmluvy o Svalbarde, ako aj v § 1 nórskeho Zákona o Svalbarde z roku 1925. (pozn. autora)*

² *Na túto skutočnosť poukazuje medzi inými aj Geir Henneland v práci „Fisheries in the Svalbard Zone : legality, legitimacy and compliance“, in : Elferink, Rothwell (ed.) : The Law of the Sea and Polar Maritime Delimitation and Jurisdiction. Martinus Nijhoff Publishers, The Hague, New York, London, 2001, str.317.*

z toho hľadiska, že samotný text zmluvy, prijatý v dvojazyčne autentickej verzii v anglickom a francúzskom jazyku, nesie názov „*The Treaty concerning the Archipelago of Spitsbergen*“, resp. „*Traité concernant l'archipel du Spitsberg*“. Nakoľko súčasné používanie pojmu Svalbard, ako dnes prevládajúceho označenia súostrovia na jednej strane, na druhej strane však označovanie medzinárodnej zmluvy, zakladajúcej právny režim tohto územia, v slovenskom preklade ako „Zmluva, týkajúca sa súostrovia Špicberg“, či v skrátenej, nie veľmi zvučnej jazykovej tvare „Zmluva o Špicbergoch“ by v texte mohlo pôsobiť pomerne máľúco, je v celom texte tejto práce základný medzinárodný dokument, upravujúci právny režim súostrovia, uvádzaný v skrátenej tvare „Zmluva o Svalbarde“. Možno snáď len dodať, že tento terminologický prístup v plnom rozsahu zodpovedá prevládajúcej koncepcii vo vede medzinárodného práva, venovanej danej problematike.

Napriek dostupnosti textu Zmluvy o Svalbarde z roku 1920 v českom preklade, ku ktorému došlo v súvislosti s pristúpením Česko-Slovenskej republiky k zmluve dňa 9. júla 1930, s jeho následným uverejnením v Zbierke zákonov a nariadení Republiky Česko-Slovenskej (č. 160/1932 Sb.), je nevyhnutné konštatovať, že citácie jednotlivých ustanovení zmluvy, obsiahnuté v tejto práci, nemusia nevyhnutne zodpovedať českému prekladu, publikovanému v Zbierke zákonov. Nakoľko český preklad je v mnohých prípadoch pomerne nepresný a z hľadiska svojho vzniku aj čiastočne terminologicky neaktuálny, v texte práce uvádzaný slovenský preklad citovaných ustanovení predstavuje vlastné preklady autora, vychádzajúc primárne z anglického autentického znenia zmluvy, pri porovnaní z francúzskou autentickou verziou, ako aj nórskym prekladom textu zmluvy.